

בס"ד

לעומקו של מקרא

דברי עומק בפרשת השבוע

ערש"ק

פרשת

תרומה

ה'תשפ"ג

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל

דוא"ל: leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא פר' תרומה

ועוד יש לומר, שלכן לא נאמר ויתנו לי אלא ויקחו-לי, שבזה משדלו הכתוב ליתן בעין יפה כדי לקיים בו תכם לב יקח מצות (משלי י, ח).

ישמא יש לומר כי זו כוונת ר' עקיבא באמרו דברה תורה כנגד יצהר"ע. (וכפי שהביאו רש"י ויקרא, קדושים, יט, כה').
לכן נאמר וידבר, דבר.

דרשת ויקחו לי תרומה תקחו את תרומתי

דבר אל-בני ישראל ויקחו-לי תרומה מאת כל-איש אשר ידבנו לבו תקחו את-תרומתי [שמות כה, ב']

יש ליתן טעם מדוע נאמר בשני אופנים:
ויקחו לי תרומה
תקחו את תרומתי
ולעומקו של מקרא יש לומר, שהבדיל הכתוב בין תרומה מראה ותרומה מאהבה. כיצד:

וידבר ה' אל-משה לאמר:
דבר אל-בני ישראל ויקחו-לי תרומה מאת כל-איש אשר ידבנו לבו תקחו את-תרומתי. (כה, א-ב')

יש לשאול, מאחר ובתרומה עסקינן, מדוע ישתמש הכתוב בלשון קשה וידבר, וכן דבר. ולכאורה היה לו להשתמש בלשון רכה, באמירה. ויאמר וכו' אמור וכו' ויקחו לי תרומה, כדי להטות לב התורמים למצוה.

ועל דרך הדרש יש לומר כפי שדרש ר' אלעזר (בבא בתרא ט:):
גדול המעשה יותר מן העושה.

שירדה התורה לסוף דעתו של האדם שהוא בהול על ממונו, ויאמר לעצמו אם בתרומה עסקינן, הריני אנוס וכו'.

לכן הזכיר הכתוב בנתינת התרומה דיבור קשה. שיהא הדיבור מעשה את האדם ליתן בנדיבות הלב, ושיהיו אחרים טורחים בעבורו לעזרו להתגבר על יצרו, ולשדלו ליתן בנדיבות לבו.

לעומקו של מקרא פר' תרומה

מנדבת טוב הלב, ועל כן נאמר בה **תִּקְחוּ**, שרמזו הכתוב בה **שכרה** **בציידה**, שתקחו אל לבכם את **אהבתי**.

ושמא יש לומר שזו היא כוונת **אוה"ה הק'** בפר' ויקהל לה, כא: **וַיִּבְּאוּ** **כָּל-אִישׁ אִישׁ-וְנִשְׂאוֹ לִבּוֹ וְכָל אִשָּׁרְ** **נִדְבָה רוחו** אֲתוֹ הֵבִיאוּ אֶת-תְּרוֹמַת יְהוָה פִּירוֹשׁ: שהן שתי הדרגות במתנדבים, **הא'** הוא המתנדב **ברצון** **נפשו** כפי יכולתו וערך ממונו, ולזה יקרא **נְדָבָה רוחו**, והב' הוא המתנדב יותר מיכולתו **מגודל טוביות לבו**, ולזה יקרא **נִשְׂאוֹ לבו**, פירוש **שהלב** **מנשאהו** ומעריכו בערך עשיר יותר ממה שהוא לתת דבר יקר. ע"כ דבריו.

ולעומקו של מקרא יאמר שהם הם הדברים, ובאומרו **וַדָּבְנוּ לָבוֹ** יהיה כאומר **שהלב מדובבנו, ומעשהו ליתן מאהבה** [וכדלקמן בדרשת "ידבנו"]. ורצה הכתוב לומר, שגדולה **הנדיבות מאהבה** מאשר **מיראה**, ואשר על כן הנותן **מיראה** יקרא בו: ויקחו לי **תרומה**, ולעומת זאת הנותן **מאהבה**, עליו הכתוב אומר **תקחו את תרומתי**. ואשר על כן נקראת תרומתי ולא תרומה בלבד. וכמאמר הזוה"ק

וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה היא הנקראת **תְּרוּמָה מִירָאָה**, לא יראת העונש כי אם **יראת הרוממות**, שמתוך הכרת רוממות הא-ל, מתרוממת רוחו לתרום למען שמו ית'. ונרמזת מהמלה **וַיִּקְחוּ**. שלוקח עצמו לצד נתינת הרוממות. ויש בתרומה זו לשון נופל על לשון של צירוף **יראה ורוממות**. ולכן נקראת לי, לשמי לכבוד השם הגדול והנורא.

ומה שאמר **תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי** נתכוון בזה לתרומה הניתנת מאהבה, לא מאהבת שכר כי אם מאהבת הרוממות, ולכן היא נקראת **תְּרוּמָתִי**, מלשון **חיבה**, תרומה השייכת לי, כי היא ניתנת מאהבת הבורא יתברך והיא דרגא גבוהה יותר מן היראה, וכפי שמובא בספרים הק' שיראה ואהבה מקושרות הן כך שהאותיות אה של יראה הן אותיות אה של אהבה, וכעין שכתוב **יראהבה**. שהיראה היא סולם המוצב ארצה להגיע השמימה אל ראשו, **שם אהבת ה'**. והשליבים לטפס בסולם זה הן אותיות אה, שהן בגימטריה ו' שהיא ו' משם השם, המחברת שמים וארץ. ואשר על כן נאמר בה **תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי**, שזו תרומתי **האהובה עלי**, שהיא ניתנת

לעומקו של מקרא פר' תרומה

הקדושה והאהבה מלמעלה למטה. כי **אש המטבע תעלה למעלה**, ובה הראה לו את משקלה, ומשקלה יורד **הוא למטה**.

ורמז לו **בזה סוד העבודה הנרצית**. שעל ידי ויקחו לי תרומה, שהוא רצון הלב מלמטה למעלה, מתרוממים הצדיקים אל הקב"ה להתדבק בשכינה הקדושה העליונה כמטבע של **אש** קודש העולה למעלה, ועל ידי זה ימשיכו את הרצון העליון מלמעלה לדור אתם למטה כמשקלה של המטבע היורד מלמעלה למטה.

ולכן כפל הכתוב לומר ויקחו-לי תרומה, מתתא לעילא, תקחו את תרומתי מעילא לתתא.

דרשת ידבנו

מאת פל-אישל אשור ידבנו לבו.

(כה, ב')

ידבנו. לפשוטו של מקרא, פירש רש"י לשון נדבה. והוא לשון רצון טוב.

ולעומקו של מקרא יש ליתן טעם לפירושו רצון טוב. ובשימת לב נאמר ידבנו לבו, ומאי לבו, שנדבת הלב

(קל"ה עמ' א') ויכדין ברחימו דיליה באהבתו תקחו את תרומתי.

ועל דרך הרמז ירמוז הכתוב למובא בזוה"ק (שמות קל"ד עמ' ב') זכאין אינון צדיקיא, דינדיעי לשואה רעותא דלבהון לגבי מלפא עלאה קדישא, שיודעים לכוון רצון לבם לקב"ה, בגין לאמשכא רעותא דמאריהון לגבייהו מעילא לתתא. ועל ידי כך להמשיך את רצונו אליהם מלמעלה למטה.

כמו כן בענין התרומה: ויקחו-לי תרומה הוא מלמטה למעלה, תקחו את תרומתי הוא כעין שכר האהבה, מלמעלה למטה.

וכאומרו: תרומתכם מלמטה, מושכת שפע תרומתי ואהבתי אליכם מלמעלה למטה.

ועל פי זה יובן מדוע הראה הקב"ה למשה מטבע של אש דוקא ולא מטבע רגיל באמרו [בפרשת כי תשא] זֶה יִתְּנוּ. ופירש רש"י שם [ל, יג'] הראה לו כמין מטבע של אש ומשקלה מחצית השקל, ואמר לו כזה יתנו. עכ"ל.

ולעומקו של מקרא יש לומר שבזה גילה סודו לנביאו כיצד להמשיך

לעומקו של מקרא פר' תרומה

ויש שהלב הוא המדובב את הפעולות, כאשר הנתינה היא מן הלב. ליתן בהרחבה, ואחרי הלבבות ימשכו הפעולות, והיא הדרגה היותר עליונה. היינו דכתיב יִדְבְּנוּ לָבוֹ, לבו ידובבנו, וזו הנקראת תְּרוּמָתִי.

ועוד על דרך הצח, יִדְבְּנוּ, בגימטריה ע"ב. ובא הכתוב לרמוז שְׁפָעַת נתינת הלב מרצון טוב, נזקקים לו ע"ב מלאכים קדושים שהם שמות ע"ב של חסד ה', כדי להוציא מיד את רצונו הטוב אל הפועל.

ועוד על דרך הצח, בגימטריה קטנה יִדְבְּנוּ היא 9, כלומר ט', וזה יורה על טוב לבו.

והשפתי חכמים פירש לשון יִדְבְּנוּ כאלו אמר ינדבנו והנו"ן מובלעת בדגש הדל"ת.

ועל פי הערת השפתי חכמים שידבנו הוא קיצור מהמלה יִנְדְּבְנוּ, שהנו"ן מובלעת בדגש הדל"ת, הרי אם נגלה שוב את הנו"ן לכתוב יִנְדְּבְנוּ לבו, הרי לבו הוא פְּמִי שְׁמַעְשֵׂהוּ לְנִדְבָב עצמו לדבר מצוה.

ועוד על דרך הגימטריה ינדבנו עולה ק"ה ד"י. ובזה ירמוז שכל הנותן לוקח די צרכו שכרו מושלם.

היא, וזה מובנו של רצון טוב. וכדמתרגם אונקלוס רְעוּתָא דְלָבָא. ומוסיף תרגום יונתן ולא באלמותא. לשון אלימות. שלא הכריחוהו מן החוץ אלא רצון פנימי הוא מתוך מעמקי לבו.

ועל דרך הצח יִדְבְּנוּ מלשון דוֹבֵב שְׁפָתֵי יְשָׁנִים (שה"ש ז, י') ודרשוהו (יבמות צז.) שכל האומר דבר תורה משמו של הנפטר, שפתי הנפטר דובבות בקבר. כלומר שהאומר ומדובב כעין מניע את שפתי הישן בקברו. כענבים הללו, מה ענבים כיון שמניח אדם אצבעו עליהם מיד דובבים, כלומר מוציאים משקה החבוי בהם, אף תלמידי חכמים כיון שאומרים דבר שמועה מפייהם בעוה"ז שפתותיהם דובבות בקבר.

כמו כן בעניינינו. יש שהפעולות מדובבות את הלב ויש שהלב מדובב את הפעולות. כיצד:

יש שהפעולות מדובבות את הלב כמובא בכוזרי לר' יהודה הלוי, אחרי הפעולות ימשכו הלבבות. וכשאדם נותן מעט נפתח לבו ליתן יותר, ואז הפעולות מדובבות את הלב, וזו דרגה תחתונה של נתינה.

לעומקו של מקרא פר' תרומה

לבו ימים רבים כאומרו [ויקרא טו, כה]: לגבי נדה פּי-זוּבֹ זֹב דְמָה יָמִים רַבִּים, כן דמיו שהם מעותיו הניתנות לצדקה, ידובו ימים רבים ללא הפסק כלל, וזו התרומה הנרצית לפני השם.

**וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֲתֵם
זָהָב וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת (כה, ג')**

**מובא בתנחומא (ח) יבא זָהָב
שְׁבַמְשָׁפֶן וְיִכְפֹּר עַל זָהָב שְׁנַעֲשֶׂה בּו אֶת
הָעֵגֶל.**

יש לשאול, והרי אין קטיגור נעשה סניגור, וכיצד יבוא זהב ויכפר על הזהב.

ויש לומר שכאן לימדנו הכתוב **תשובת המשקל**. שלא הזהב מכפר, אלא **תשובת המשקל של המביאים את הזהב** מכפרת. וידויק מהמשך המדרש:

בִּיתְפָּרְקוּ כָּל הָעָם אֶת גְּזָמֵי הַזָּהָב וְגו' (שמות לב, ג). **ותשובת המשקל היא לגבי העם**, שנזדרזו להביא זהבם

ועוד יאמר, שהמלה ינדבנו בגימטריא קטנה היא 5, כחמש אצבעותיו כשנותן **ביד מלאה**.

ועוד על דרך הצח, ידבנ"ו לבו הוא נוטריקון יתן דמיו ברוח נדיבה ורצון לבו, וכאומר לו בוראו: זה האופן בו תרומתך תהיה תרומתי, כי בזה האופן לא רק תתנו לי אלא גם תקחנו מאתי, ולך תהא תרומתי.

ועוד י"ל ידבנו מלשון אָרַץ זָבַת קֶלֶב וְדָבַש. שאותיות ז' וד' מתחלפות הן במוצא הפה, ועוד שתרגום של **זב הוא דב**. כן לבו יזוב דמים יקרים של צדקה. [וכפירוש רש"י שמות יג, ה]: **זבת חלב ודבש**. חלב זב מן העזים, והדבש זב מן התמרים ומן התאנים. וכן פירש"י [מגילה ו.]: **העזים אוכלין תאנים והדבש נוטף מהן והחלב זב מן העזים ונעשים כמין נחל**. ומלשון **ידבנו** משמע שתהיה לו מציאות של ארץ זבת חסד. וזה ידבנו לבו. שמתוך לבו יזובו מעיינות של טוב וחסד. זאת התרומה הנרצית לפני השם.

ועל דרך המוסר והרמז יש לומר שלא תהיה פעולת הנתינה פעולה חד פעמית והתעוררות רגעית אלא ידבנו

לעומקו של מקרא פר' תרומה

המשכן לכפר בו על מעשה העגל, וצריך לכאורה להיקרא אחריו. אמנם יש צד לומר כי כאן הקדים הקב"ה תרופה למכה, אך יש ליתן טעם מה הקדמת תרופה למכה יש בקריאת הפרשיות. שהרי בפועל לא קדם המשכן לעגל.

ויש לומר, שבכל שנה ושנה עת נקראת פרשת העגל בציבור, עלול להתעורר קטרוג על עם ישראל. ואשר על כן נוהגין שימעך הבעל קורא קולו, שלא יעורר מדנים. וכדי למנוע הקטרוג הזה, נקבעה פרשת תרומה לפני מעשה העגל שהוא בפרשת כי-תשא, כדי שיבא זהב המשכן וכפר על זהב העגל, עוד בטרם נקרא בציבור.

וכשם שהקדים קריאת פרשות תרומה תצוה למעשה העגל כן יש לומר שמחל להם הקב"ה לישראל מעיקרא, והיא התשובה השלימה הנרצית.

וזה שסיים התנחומא הנ"ל: אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: כִּי אֶעֱלֶה אֲבָרְכָה לְךָ וּמִמִּפְסוּמֶיךָ אֲרַפְּאֶךָ (ירמיה ל, יז). שלא רק ירפא המכה אלא הארוכה והרפואה תהיה מתוך המכה עצמה, שנאמר

למשכן יותר משנזדרזו להביא את זהבם לעגל. וכנגד נִיִּתְפָּרְקוּ מן הזהב, התקיים בהם עתה נִיִּתְכַפְּרוּ מן הזהב. ועל דרך הצת, ידויק מלשון המדרש: יבא זָהָב ויכפר על הזָהָב. יבא זָהָב. והרי אין הזהב בא אלא על ידי מביאיו. ולכן הכוונה באומרו יבא זָהָב לאלו שהביאוהו. שבמעשה תשובתם נזדרזו להביא את זהבם למשכן.

ובשימת לב, מכאן אתה למד גודל חביבות תשובתם לפני בוראם. שכן לעגל הביאו מן המיותר שבידם, ממה שהיה גס לבם, שלכן נאמר נְדִי זֶהָב, (תחילת דברים), דאמרי דבי ר' ינאי (ברכות לב.) כך אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל עד שאמרו די הוא גרם שעשו את העגל, שנאמר נְדִי זֶהָב. אם כן לעגל הביאו את המיותר שבידם, ואילו למשכן לגודל חביבות תשובתם הביאו את עיקר זהבם, כל אשר נותר בידם.

ועדיין יש לשאול לפי התנחומא הנ"ל מדוע תקדים קריאת פרשת תרומה לקריאה של מעשה העגל בפרשת כי תשא. והרי נצטוו על

לעומקו של מקרא פר' תרומה

אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֲתָם, מהמלאכים. וזה שהראה לו מטבע של **אש** כתורה אשר כתובה **אש** שחורה על גבי אש לבנה.

וכן נקראו המלאכים **כל איש** בזוה"ק (תרומה קמ"ז עמ"א) מאת כל איש אליו מלאכיו עלֹאיו. וכך ידרש, מאת כל איש, מאת כל מלאך, אשר ידבנו לבו לפיו לומר מה אנוש כי תזכרנו אשר תנה הודך על השמים, החזר להם תשובה וכי יצר הרע יש ביניכם, וקח את התורה מאתם, שנאמר תקחו את תרומתי כמטבע של אש, תקחו את תורתני שנתנה ב- **מ** יום מתוך האש.

וכיצד יזכו בתורה מאת המלאכים, על ידי שתלמדו מהם את סודות קניני התורה הרמוזים בפרשה. והם:

נְהַב כנגד העיון בה, והוא נוטריקון זה בכה וזה בכה, וְכִסְפָּה כנגד הגירסה בה, ש**נכספה** וגם כלתה נפשו לגרוס בה תדיר, וּבְהִישָׁת כנגד החידושים שמחדשים בה, והוא נוטריקון **נימא** חידוש שבה תדיר, וּתְכֵלֶת שבלמודך תשים לך נגד עיניך, מה תכלית הסוגיה. וּבְרִמְזוֹ. ארגמן גימטרי' רצה, עם הכולל. שתדל לסוף דעתם של

וּמִמִּכּוֹתֶיךָ אֶרְפָּאֶךָ, וזאת ישיגו ע"י תשובה מאהבה, היא תשובת המשקל האמורה לעיל.

ועל פי הדברים האלה, יובן אומרו ויקחו לי תרומה, תקחו את תרומתי, בנוסף על הנאמר לעיל. שעל ידי התשובה מתרוממים ישראל מדרגת השפלות שאירעה להם בעת מעשה העגל, אל מקום רום כסא הכבוד, והקב"ה כביכול מתרומם יחד אתם, ולכן אמר תרומתי. שהתרוממותם היא התרוממותי.

ועל דרך הרמז, יש לומר שתדיר הפרשה על חלקנו בתורה הקדושה, שהיא המשכן הרוחני שלנו. שכתוב אחד אומר וזאת התרומה אשר תקחו מאתם וכתוב שני אומר וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. אתיא וזאת וזאת לגזירה שוה, ובדרך של אל תקרי. אל תקרי וזאת התרומה אשר תקחו מאתם אלא וזאת התורה אשר תקחו מאתם. והכוונה מאת המלאכים. פירוש:

שכאשר רצו המלאכים את התורה אצלם, שאמרו מה אנוש כי תזכרנו, כביכול אמר לו הקב"ה למשה, לך אמור להם לישראל, וזאת התורה

לעומקו של מקרא פר' תרומה

**הענוה וכל ענפי הלימוד המנויים
במ"ח מעלות הנזכרים. עכ"ד.**

הכי נמי, ירמוז הכתוב באומרו
ותולעת שיעשה עצמו כתולעת,
ללא שמץ של גאווה ובוה יזכה לתורה
אשר עָמָה מְשַׁכְּנָה בבעלי ענוה.

שְׁנַי. ירמוז לחזרה על הסוגיה פעם
שניה ויותר. **וְשֵׁשׁ** שיהיה **שש**
בלימודו. **וְעֵרַת אֵילָם** הן המידות
טובות של האבות הקדושים שנקראו
אילים, והמלה **ערת** תרמוז על מידת
החסד, כפי שנאמר ברבקה **ותַעַר** פְּדָה
וגו' **ותַשָּׂאב** לְכָל-גְּמָלָיו. וכן מצינו
שהמלה **ערת** היא מע"ב שמות החסד
והרחמים היוצאים מן הפסוקים ויסע
ויבא ויט, שבפרשת בשלח, יד, יט',
ולפי השיטה השלישית של פסוק אחד
ביושר ושנים בהיפוך.

מְאֻדָּמִים ירמוז על יצר הרע. חלקהו
לשתי מלים **מאד מים**, שעל ידי **מים**
של תורה יכניע את יצר הרע הנקרא
מאד. כמובא במדרש רבה קהלת
פרשה ג', עה"פ **והנה טוב מאד. וְהִנֵּה**
טוב, זֶה יֵצֵר טוֹב, מְאֹד, זֶה יֵצֵר הָרָע.
וכי יֵצֵר הָרָע טוֹב מְאֹד, אֲלֵא לְלַמְדָּה
שְׁאֵלִילִי יֵצֵר הָרָע, לֹא בָנָה אָדָם בֵּית.

חז"ל מה **רצה** הפסוק, התנא או
האמורא לומר בענין זה. **ועוד יש**
לומר וארגמן שתהא התורה נארגת
לפניך סוגיה אחר סוגיה כאריג יקר
שיש בו חטיבה אחת. **ועוד יש לומר**
כלשון התרגום, מדוע נקרא שמו
אתרוג, שהוא **מרגג למחזי**, נחמד
למראה. כן התורה הנלמדת על ידך
תהיה לך למרגג למחזי, ותתגלה לפניך
ביפי תפארתה.

ותולעת. כפירוש רש"י במסכת תענית
כה. להכי קרי ליה [לדוד] בספר
שמואל (ב כג) עדינו העצני **שבשעה**
שעוסק בתורה מעדן עצמו כתולעת
וכשיוצא למלחמה מתקשה כעץ.

וכפירוש אוה"ח הק' [במדבר
כו, כג']: ואומר לתולע וגו' רמז הכתוב
תנאי השגת התורה בשמות משפחות
יששכר, **והם מ"ח כאומרם (אבות**
פ"ו) במשנה שהתורה נקנית
בארבעים ושמונה דברים, הנה
משמעות **תולע** יגיד שני פרטים, א'
ישים עצמו כעדין זה כאומרם ז"ל
(מו"ק טז): על דוד שנקרא עדינו
העצני, ב' שיתעסק בפיו כתולע זה
שכחה בפיה כי לעמל פה נברא האדם,
וב' דברים אלו כוללים כל ענפי

לעומקו של מקרא פר' תרומה

או כלך לדרך זו: חלק את המלה **מְאֲדָמִים** לשלשה, כזה: **מִן אֲדָמָה יִם**. **אדם** באמצע ואותיות **מים** משני צידיו. **ואדם** הוא אותיות **מאד**, לרמוז שיצר האדם רע מנעוריו. שבהיותו בבטן אמו **בתוך מים** אין שולט בו יצר הרע, **אלא משננער** מבטן אמו.

ועוד יש לומר שבאמרו מְאֲדָמִים רמז בזה שהכנעת היצר הרע הוא משעת יצירתו של אדם הראשון. שכן על כן נצטווה לא לאכול מן העץ כדי להכניע את יצרו ולשעבדו לבוראו. לכן נאמר **מאדמים**, ובהיפוך אותיות, **יִקְרָא מִיְמֵי אָדָם**. מימי אדם נצטוה על הכנעת יצרו.

וערת תְּחָשִׁים. תְּחָשִׁים נוטריקון **תיחליץ חושים**. כדאמרו בני גד ובני ראובן למשה רבנו **וְאֶנְחֲנוּ גִחְלִץ חָשִׁים** לפני בני יִשְׂרָאֵל ותרגומו **וְאֶנְחֲנָא וְנִדְרִיזוּ מִבְּעִינְךָ**, שיהיה זריז לעבודת ה'. **ועצני שטים** שְׁנִישִׁית עֲצוֹת בלבו כנגד רוח שטות, כדאמר ריש לקיש אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות (סוטה ג.).

שִׁמּוֹן לְמֵאָר שיהיה ניהן בשם טוב, כמדורש רבה שמות ויקהל פרשה

וְלֹא נִשְׂא אִשָּׁה, וְלֹא הוֹלִיד בְּנִים, וכו' ע"ש.

ולעומקו של מקרא יֵאָמֵר, כי זה יסוד אומרם ז"ל במסכת ברכות [יא:]: **כתיב רע וקרינן הכל**, לישנא מעליא. פירושו: כתיב בישעיהו מה פסוק ז': **יוצר אור ובורא חֲשֵׁךְ עֹשֶׂה שְׁלֹמֶם ובורא רַע**, ובבואם לקבוע פסוק זה בברכת "יוצר" בשחרית, תקנו חז"ל את המלה "רע" ללישנא מעליא לאמר: **יוצר אור ובורא חֲשֵׁךְ עֹשֶׂה שְׁלֹמֶם ובורא אֶת הַפֶּלֶל**. והוינן בה, מדוע לא יתקנו ובורא טוב וכו', ומאי ובורא את הכל. אלא כשברא הקב"ה את העולם ברא תחילה יצר הרע, שהוא הכח המניע לחיות של העולם. וכאומרם ז"ל במדרש לעיל: **לְלִמְדָה שְׂאֵלֹי יִצְרָה רַע**, לא בְּנָה אָדָם בֵּיתָה, וְלֹא נִשְׂא אִשָּׁה, וְלֹא הוֹלִיד בְּנִים, וכדי לרסן את יצר הרע ברא הקב"ה את התורה תבלין ליצר הרע. כאומרם ז"ל [קידושין ל:]: **אמר להם הקב"ה לישראל: בְּנִי, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו**. לכן נאמר **מְאֲדָ-מֵים** שעל ידי **מים** של תורה יכניע את יצר הרע הנקרא **מאד**.

לעומקו של מקרא פר' תרומה

התפארת עד הכתר העליון, כסולם המוצב ארצה על גבי המלכות, וראשו מגיע השמימה עד החולם הנכסף שבאצילות שבכתר העליון. היא נקודת החולם שמעל הו"ו, היורדת ומגיעה עד היסוד.

בְּשָׂמִים, שנאמר לא **בְּשָׂמִים** הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה (דברים ל"ב). **לְשֵׁמֶן הַמִּשְׁחָה** ירמוז על השפלות והענוה שאדם צריך לישחות ולהגיע למידה זאת.

וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים. קטר בארמית קשר. וכתרגום יונתן על הפסוק **וְרֵאִיתָ אֶת אֲהֲרִי (שמות לג, כג)**, ודרשו בו שהראהו **קשר** של תפילין, ותרגם יונתן בן עוזיאל **וְתִקְמֵי יַת קְטוֹר** דְּבִינְא דְתַפִּילֵי. ואשר על כן תדרש קטרת הסמים **לקשר** שאדם קושר עצמו לשכינה הקדושה כעין **קשר של תפילין**.

ובשימת לב, יש להאיר בזה שני נוסחים בתרגום יונתן. הא' קטור דְּבִינְא, ב"דלת". והב' קטור דְּבִינְא. ב"ריש". קטור דְּבִינְא הוא קשר של

מח' טוב שם משמן טוב, כְּמָה הוֹלֵךְ שֵׁמֶן טוֹב מִקִּיטוֹן לְטָרְקֵלִיּוֹן, וְשֵׁם טוֹב הוֹלֵךְ מִסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ. ושמו הטוב יהיה לו להאיר בתורתו, שנאמר **שֵׁמֶן לְמָאָר**.

ובשימת לב יש להאיר ההבדל בין **שֵׁמֶן לְמָאָר** הנאמר בפרשתנו, פרשת תרומה, שהיא פרשת ציווי המשכן, ובין **וְשֵׁמֶן לְמָאָר** הנאמר בפר' ויקהל היא פרשת עשית המשכן. שכאן בפרשת תרומה היא פרשת הציווי, נכתב **שֵׁמֶן לְמָאָר לְלֹא וו"ם**, ואילו בויקהל היא פרשת העשיה נכתב **וְשֵׁמֶן לְמָאָר, בְּשָׁנֵי וו"ן**. **וְשֵׁמֶן לְמָאָר** לומר לך **שהעשיה, היא שמחברת בין ישראל לאביהם שבשמים**, כ-ו' הזאת שמחברת בין שמים לארץ, כנאמר בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ. שבראם מחוברים כגוף ונשמה, כדי שהאדם שנברא מם העפר ישאף ליוטבי בשמים, והיושבי בשמים כביכול ישא לשכן באדם.

ועל דרך הסוד, שני הווים הם כאות ו"ו על גבי ו"ו, שהיא ו"ו היסוד העולה ומתארכת דרך

לעומקו של מקרא פר' תרומה

וכן ירמוז באמרו **וְאֶבְנֵי מִלְאִים**,
לבנים **הממלאים** עצמם בש"ס
ופוסקים.

ועל דרך הצח, **לְאֶפֶד וְלִחְשׁוֹן**
נוטריקון **לאמץ פדותנו ולהחיש**
שנת גאולתנו.

דרשת וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹכְכֶם

וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹכְכֶם
(כה, ח')

בְּתוֹכְכֶם. לכאורה אפשר לפרש בשתי
לשונות. בתוכם **ביניהם**. ובתוכם
ממש, בתוך כל אחד ואחד.

אוה"ח הק' פירש בשתי הלשונות.
כאן בתרומה פירש **ביניהם**, בתוך בני
ישראל **שיקיפו המשכן בד'** דגלים.
אך בחומש ויקרא בפרשת קדושים,
פרק י"ח, מפרש אוה"ח הק' **בתוך**
ממש. וזה לשונו: בעשות המצוה
נעשה האדם **מרכבה לשכינה ומתהלך**
ה' בתוכו, והוא **סוד ושכנתי בתוכם**.

יד, וקטור **דְּבִירָא** הוא קשר של ראש.
שכן **דְּבִירָא** כוונתו חיצוני, שנראה
בחוץ, מאחור. שנאמר וראית את
אחורי. וה-קטור **דְּבִירָא** יוֹרָה על
הקשר המעשי שבין האדם לקונו,
הוא מעשה המצוות, וקטור **דְּבִירָא**
יוֹרָה על הקשר הרוחני שבין אדם
לקונו, הוא ענין המחשבות העליונות
וכוונות ועניני אמונה ויראת שמים
ואהבת השם.

ועל דרך הצח, **וְאָמַר כנ"ל**,
וְלִקְטֹרֶת הַסָּמִים. אל תקרי **הסמים**
אלא **השמים**. שאינם יכולים
להתקשר לבוראם, אלא **אלו השמים**
יראתם על לוח לבם.

אֶבְנֵי שֵׁהֶם ירמוז **שישימים לאלה**
הדברים על לוח לבם של בני ישראל
בכלל ועל תלמידי חכמים בפרט. וכן
בלשון ארמית **א** בתחילת מלה
פירושו על. ובאמרו **א-בְּנֵי יתכוון על**
בְּנֵי זכרון. ובאמרו **א-בְּנֵי שֵׁהֶם** ירמוז
לומר על **בְּנֵי שֵׁהֶם**, וכאמרו על הבנים
היקרים **שֵׁהֶם פְּשֵׁהֶם**, אבן יקרה. ואכן
כך ראוי לעשות לבנים **שֵׁהֶם כבניו של**
משה. שהרי **פְּמוֹ שֵׁהֶם** ובהיפוך
אותיות **משה**.

לעומקו של מקרא פר' תרומה

בתוך כל אחד ואחד, כאונקלוס
בפרשת תצוה. וכאזה"ח הק' בפרשת
קדושים.

ואשר על כן, מקום הניחו מן
השמים לחלק ולומר:

שתלוי הדבר אם עושים רצונו של
מקום:

שאם עושים רצונו של מקום הרי
השכינה הק' בתוכם, בתוך כל אחד
ואחד בפרט וגם ביניהם בכלם יחד.

וגם אם ח"ו אינם עושים רצונו של
מקום, ואינם זכאים שתשרה שכינה
בתוך כל אחד ואחד, על כל פנים
מחסי המקום ב"ה שלא יטוש ה' עמו,
ומשרה שכינתו על כל פנים ביניהם.
ונרמז בפסוק השוכן אתם בתוך
טומאותם. (ויקרא טז, טז)

דרשת ייתור האות ו'

בפסוק

וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר אֶצְנֶה אוֹתָךְ אֶל-בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל

וכן מצינו שתי לשונות אלו בתרגום
אונקלוס. בפרשתנו, מתרגם אונקלוס
בתוכם ביניהון. וְיַעֲבֹדוּן לְשָׁמַי
מִקְדָּשָׁא וְאֲשֶׁרֵי שְׁכִינָתֵי בִינֵיהוֹן. וכן
תרגם בויקהל (כח, לג') לגבי
הפעמונים שבתוך הרימונים כוונתו
ביניהון. וְיִגִּין דְּדִקְבָא בִינֵיהוֹן סְחוֹר
סְחוֹר. כלומר ביני ביני, פעמון בין
שני רימונים נקרא בתוך הרימונים.
אך בפרשת פקודי, תרגם אונקלוס
וַיִּקְבוּ יָת וַיִּצְאָ בְּגוֹ רְמוֹנָא. (לט, כה').
ופירושו בתוכם ממש. שהפעמון יהיה
מוכנס בתוך הרימון.

וכמו כן, מצינו מחלוקת רש"י ורמב"ן
בענין הפעמונים אם יתנם בין
הרימונים או בתוכם ממש.

רש"י פירש בתוך הפעמונים ביניהון,
כאונקלוס בפרשתנו, בין הרימונים.
כלומר זה לצד זה. ורמב"ן פירש
בתוך הפעמונים. בגו. בתוך הרימונים
ממש.

ואף כי חלקו רש"י והרמב"ן
בעניין הרימונים, לגבי ושכנתי
בתוכם סתמו ולא פירשו. האם נאמר
ביניהון, כאונקלוס וכאזה"ח הק' כאן,
או שמא יש לפרש בתוכם ממש,

לעומקו של מקרא פר' תרומה

להוסיף גם את המלה **הוא** כפירושו
לפשוטו של מקרא. כזה:

וְאֵת אשר אדבר עמך שם את כל
אשר אצוה אותך - אל בני ישראל
הוא.

ולכאורה היה נראה לומר כי רש"י
הוסיף את האות **ו** בדבור המתחיל
לתפארת **הפשט**, אלא שהשפתי
חכמים מעיר במקום שאכן, **בספר**
התורה של רש"י היה כתוב עם
וי"ו: וְאֵת.

וכן בפירוש ר' אברהם אבן עזרא,
מצינו שגם **בספר התורה שלו נמצא**
וי"ו יתירה, וז"ל: וטעם וי"ו **וְאֵת**
כָּל-אֲשֶׁר אֲצַוְהָ ככה הוא: מלת
ודברתי מְשַׁרְתָּ בעבור אחרת. כאילו
כתוב ודברתי אתך מעל הכפורת מבין
שני הכרובים. **ולא הזכיר הדבר**
המדובר. והטעם שאדבר אתך להודיע
סודי ולהשיב על שאלתך **וְדַבַּרְתִּי אֵת**
כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל.

ולפירושו: הו' היתירה מלמדת כביכול
כאילו כתוב פעמים **וְדַבַּרְתִּי**, הראשונה
ככללות והשניה בפרטות.

דרשת ייתור האות ו'

בפסוק

וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר אֲצַוְהָ אוֹתְךָ אֶל-בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל

וְנוֹעַדְתִּי לָהּ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי אֵתְךָ מֵעַל
הַכַּפֹּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים אֲשֶׁר עַל-
אֲרֹן הָעֵדוּת אֵת כָּל-אֲשֶׁר אֲצַוְהָ
אוֹתְךָ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (כה, כב')

פירש רש"י על הפסוק אֵת כָּל-
אֲשֶׁר אֲצַוְהָ אוֹתְךָ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
בתוספת **ו** בדבור המתחיל: **וְאֵת כָּל-**
אֲשֶׁר אֲצַוְהָ אוֹתְךָ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. הרי
וי"ו זו יתירה וטפלה, וכמוהו הרבה
במקרא, וכה תפתר: **וְאֵת** אשר אדבר
עמך שם את כל אשר אצוה אותך -
אל בני ישראל **הוא**. עכ"ל.

ובשימת לב, רש"י כביכול הוסיף
בד"ה **ו** שאינה קיימת בפסוק אצלנו:
וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר אֲצַוְהָ אוֹתְךָ אֶל-בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל. והרי הפסוק הוא: **אֵת כָּל-**
אֲשֶׁר אֲצַוְהָ אוֹתְךָ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.
ותוספת **ו** יתירה זו, מכריחה את רש"י

לעומקו של מקרא פר' תרומה

הפירוש כאן ודברתי אתך וגו' **את** כל אשר אצוה וגו', אפילו סיעתא דשמיא מה שתעלה בפלפולך.

ולפי הנוס' **ואת** עם ו' הוא דבר בפני עצמו ומתפרש כמו בס' דברים י"ח י"ח נְבִיאֵי אֲקִים לָהֶם מִקְרֵב אֲחֵיהֶם כְּמֹדֵי וְנִמְתִּי דְבַרְיָ בְּפִי וְדַבֵּר אֲלֵיהֶם **את** כֹּל-אֲשֶׁר אֶצְוֶנּוּ וְהֵינּוּ דְבָרֹת לִשְׁעָה. ולעומקו של מקרא יש לומר שהתכוון בפירושו למה שהוסיף רש"י **הוא**, כדאמר להם משה לישראל בפרשת המן [טז, כג] וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם **הוא** אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה שְׂבִתוֹן שְׁבֵת-קֹדֶשׁ לַיהוָה מִתַּר אֶת אֲשֶׁר-תֹּאמְרוּ אִפֹּי וְאֶת אֲשֶׁר-תִּבְשְׁלוּ בְּשִׁלּוֹ וְאֶת כָּל-הַעֲדוּף הִגִּיחוּ לָכֶם לְמִשְׁמַרְתְּ עַד-הַבֶּקֶר.

ועוד יש לומר כי יתאים פירושו גם לפי האבן עזרא שפירש את הו' היתירה כאומר ודברתי פעמים: בלי ו' דברים לדורות, ועם ו' דברים לשעה. וכמו שפירש הנצי"ב מוולוז'ין בסוף פרשת נשא: [ז, פט'] וּבָא מִשָּׁה אֶל-אֶהָל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהִים מֵעַל הַכַּפָּרֶת אֲשֶׁר-עַל-אֲרֹן הָעֵדוּת מִבְּיַד שְׁנֵי הַכֹּהֲנִים וַיְדַבֵּר אֲלֵיו:

והעיר אבי עזר על פירוש זה של האבן עזרא: ומה שכתב הרב וי"ו ואת כל אשר אצוה וכו' וכן נמצא ברש"י, ותימא שלא נמצא כן לפנינו בכל ספרי הגולה, ואף בעל אור תורה ושאר מגייהים לא הביאו כלל גירסא זו.

לפשוטו של מקרא קשה למצוא פתרון, כי יש שרצו ליחס את הו' היתירה כביכול לפירוש הפשט הן אצל רש"י והן אצל האבן עזרא, ולא שבאמת היתה ו' יתירה. ויש שרצו לומר שהמסורה הנכונה נקבעה לאחריהם. ויש שרצו לומר על פי מסכת קידושין שאין בקיאין בחסרות ויתירות, אלא שהסבר זה יתאים היכא דלא ישתנה פשט הכתוב. אך כאן הרי נשתנה פשט הכתוב ומבטאו, עד שרש"י הוצרך להוסיף את המלה **הוא**.

ובעל העמק דבר, הנצי"ב מוולוז'ין, בפירושו על התורה מקיים את שני הנוסחים, את, ואת, עם ו ובלי ו': את בלי ו' מורה שיש שני אופני תורה שבע"פ, הדא הלכות המקובלות מהקב"ה, שנית מה שהעלה משה בעמלו ובסיעתא דשמיא, וכן

לעומקו של מקרא פר' תרומה

אֲשֶׁר עַל-אֶרֶץ הָעֵדֻת אֵת כָּל-אֲשֶׁר
אֲצִנְהָ אוֹתָהּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּנְמַצָּא
בְּרִשׁ"י תוֹסַפְתָּ הוּא' בּוֹ, הֲרִי דִיבּוּר זֶה
נֹאמֵר מֵעַל הַפְּפֹרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים
אֲשֶׁר מִשְׁנֵי קְצוֹתָיו - אֵל אֲזַנּוֹי שֶׁל
מִשָּׁה. כַּמְבוּאֵר בְּפִרְשַׁת וִיקָהֵל: קָרִי
קְצוֹתָיו וְכֹתִיב קְצוֹתוֹ. בְּשֵׁנֵי ווּי"ן.
וּמִפְרֶשֶׁת וִיקָהֵל נִלְמַד עַל פִּרְשַׁת
תְּרוּמָה, וְכֵן תִּפְתָּר הוּא' שְׁעוּדַפֶּת
בְּסִפְרוֹ שֶׁל רִשׁ"י וּלְכַאוּרָה נִעְלָמָה
בְּדוּר שְׁלֹאֲחֵרִיו, אֲשֶׁר הִיא הִיא
אוֹתָהּ הוּא' הִיתִירָה שֶׁבְּקְצוֹתָיו, הִיא
הִיא הוּא' שֶׁבְּאֵת. וְהוֹעֵבֵרָה מִהַקְּרִיא
שֶׁל אֵת וְנוֹסֵפָה לְכֹתִיב שֶׁל קְצוֹתָיו
וְנִכְתַּבְתָּ קְצוֹתוֹ.

וּבְשֵׁימַת לֵב, בְּהִתּוֹסֵף הוּא' לְמַלְאָה
קְצוֹתָיו, נִעְלָמָה מִמֶּנּוּ הִיא' וְנִקְרָאתָ:
קְצוֹתוֹ. [וְלֹא קְצוֹתָיו].

וְאֲשֶׁר עַל כֵּן, יֵאָמֵר עַל דֶּרֶךְ הַסּוּד,
שֶׁהוּא' מוֹרָה עַל חִיבוּר שָׁמַיִם וָאָרֶץ,
וְהִיא' יוֹרָה עַל דְּרָגָה שֶׁל שְׁכִינָה
הָעֲלִיוֹנָה. וּבִימֵי רִשׁ"י וְהָאֵבֶן עֲזָרָה,
הִיא חִיבוּר בֵּין שָׁמַיִם וָאָרֶץ בְּדֶרֶגָה
עֲלִיוֹנָה, וְחִיבוּרָם וּפְירוּשָׁם יוֹכִיחַ שֶׁהוּא'

שְׁנֵי אוֹפְנֵי דְבָרוֹת הֵיוּ שֵׁם. הָאֶחָד
פִּרְשִׁיּוֹת שְׁבִתוּרָה מִיַּד וּלְדוּרוֹת. הַשְּׁנִי
לְצוּרֶךְ שְׁעָה. וְהִרְאִשׁוֹן שֶׁהוּא הַדְּבוּר
הַמּוּבָחַר [מִדְּבַר אֱלֹהֵי זֶה שִׁפִּירֵשׁ
בְּנוֹסַח אֵת] הִיָּה בֵּא מִמְקוֹם מְצוּמָצֵם
מֵעַל הַכְּפֹרֶת אֲשֶׁר עַל אֶרֶץ הָעֵדוּת
מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים, וְגַם נִדְּבַר אֱלֹהֵי
דְבָרוֹת לְצוּרֶךְ הַשְּׁעָה [נִדְּבַר אֱלֹהֵי,
זֶה שִׁפִּירֵשׁ בְּנוֹסַח וְאֵת].

וְלְעוֹמְקוֹ שֶׁל מִקְרָא וְעַל דֶּרֶךְ הַצָּחָה,
יֵשׁ לְהַבִּינֵן יִיתוּר הָאוֹת ו' עַל דֶּרֶךְ
שֶׁל לִיעֲרָבִינָהּ וְלִיתְנִינָהּ.

כְּלוּמֵר: לְעֲרַב אֶת פִּרְשַׁת וִיקָהֵל עִם
פִּרְשַׁתְנוּ, פִּרְשַׁת תְּרוּמָה, וְלִשְׁנוֹת
וְלִהְיֵשׁ מִזֶּה עַל זֶה וּמִזֶּה עַל זֶה:

מוֹבָא בְּפִרְשַׁת וִיקָהֵל (שְׁמוֹת לז,ה')
בְּמַעֲשֵׂה הַכְּפֹרֶת וְהַכְּרוּבִים: פְּרוּב
אֶחָד מִקְצֵה מִזֶּה וְכְרוּב אֶחָד מִקְצֵה מִזֶּה
מִן הַפְּפֹרֶת עָשָׂה אֵת הַכְּרָבִים מִשְׁנֵי
קְצוֹתָיו.

קָרִי קְצוֹתָיו וְכֹתִיב קְצוֹתוֹ. בְּשֵׁנֵי
וּוּי"ן, וּבְלֹא יו"ד.

וְהִיא דִיבּוּר ה' הַיּוֹרֵד מִשָּׁמַיִם אֲשֶׁר
עָלָיו נֹאמֵר בְּפִרְשַׁת תְּרוּמָה וְדִבְרָתֵי
אֶתָּה מֵעַל הַפְּפֹרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרָבִים

לעומקו של מקרא פר' תרומה

כביכול, ועברה **מקצה אל קצה** וזה הנקרא משני **קצוותו**.

ואשר על כן, הו' עברה מהמלה **וְאֵת** שהיא בגילוי של הקריא, למלה **קצוותו, אל הכתיב, שם היא בהעלם** שהרי אינה נהגית. **וגם הו"ד נעלמה לה מהמלה קצוֹתָיו, ונותר הכתיב קצוותו.** וכן אין עוד צורך במלה **הוא** להבנת הפשט. ונשארנו כביכול יתומים מן הו' ומן המלה **הוא, ומן** האות **י'** שבכתיב, ורק ב"קריא" נשארה האות **י'** במלה **קצוֹתָיו, היא הו"ד המורה על דבור ה' הירד משמים אל בין שני הכרובים לאזניו של משה.**

ועל דרך המוסר יאמר, שהלימוד תורה של כל אחד ואחד בכל הדורות, מחזיר עטרה ליושנה, כאשר הבל פיהם של תינוקות של בית רבן, וכן ההבל היוצא מלימודיהם ועמל פיהם של ת"ח שבכל הדורות,

מחזיר עטרה ליושנה, ואת השכינה אל בין שני הכרובים, ומתגלה שם ה': באות **י'** שבקריא שבמלה קצוֹתָיו,

כעין **אספקלריה המאירה, בדרגה של שכינה עליונה, השורה ביני עמודי של בית מדרשם, וכנ"ל שנתאוה לו הקב"ה לדור בתחוננים.** ולכן פירושם מאיר כמנורה שבמשכן. **ובהיות הו' במלה וְאֵת, הוצרך רש"י להוסיף את המלה הוא לפשוטו של מקרא.** וכנ"ל: **וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר אֲצַנְּנָה אוֹתָךְ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הוא. והמלה "הוא", כמבואר בשערי אורה, היא כינוי קודש לגילוי שכינה של מעלה בעולם האצילות.**

היוצא מכאן, איפוא, ו' של ואת הוא חיבור שמים וארץ, וכן בתורה הק' בתחילתה נאמר בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ. והמלה א"ת היא אותיות תורה. שמהם נבראו שמים וארץ. והמלה הוא אשר הוצרך רש"י להוסיף בפירושו, היא מורה על שכינה עליונה, כאשר הו' במלה הוא גם היא מורה על חיבור בין האות ה' והאות א' שהוא החיבור בין השמים והארץ.

ובדורות שלאחר מכן עם ירידת הדורות, ירדה שכינה בדרגתה,

לעומקו של מקרא פר' תרומה

קושיות ולתרץ תירוצים. והוא אומר:
מְקַשָּׁה תִּיעָשֶׂה הַמְנוּרָה.
ועל דרך הצח נאמר: אם תלמדנה
מְקַשָּׁה - תִּיעָשֶׂה ת"ח, וכפי שתעמול
כן יהיה עזרך מקדש כמנורה המאירה.

ואשר על כן תדרש המנורה כנגד התורה הקדושה.

מְקַשָּׁה שכל התורה כולה שבכתב
ובע"פ מדרשים ואגדות הלכות ומוסר
כל התורה כולה **מקשה אחת** היא,
ולכן מה שכסתה כאן גלתה התורה
במקום אחר, כי הכל אחד.

ועוד, שכל התורה כולה היא השכל
האלקי הנעלם מכל רעיון. ובאשר על
כן היא לא רק **מקשה אחת** אלא גם
קושייה אחת, שלולא חז"ל משנה
וגמרא ומדרשים ואגדות ומפרשים
שבכל הדורות, היתה התורה כחידה
שאין פותר לה. ושבעים פנים לה
כשבעת קני המנורה, והיא כים שאין
לו סוף ומעמקים ללא גבול, **עד ירכה
עד פרחה מקשה היא.**

ירכה היא התורה שבכתב. **היא
הנגלה והפשוט.** היא מלחמתה של
תורה. **כנאמר** [תהלים מה,ד']: קָגֹר

ובאות **ה'** שבראש המלה **הוא**
בפירושו של רש"י, ובאות **ו'** שבמלה
קצרות שבכתב, היא הו' שבאות
בפירושו של רש"י, ובאות **ה'**
המתגלה עם הבל הלימוד של עמל
התורה. והרי ה' שלם, ומצפים לכסא
שלם למחות שמו של עמלק ולבנות
בית הבחירה בב"א.

מְקַשָּׁה תִּיעָשֶׂה הַמְנוּרָה (כה,לא)
ברש"י משה רבנו נתקשה במעשה
המנורה, וזרקה לאור ויצאה מאליה.

ורמזה הכתוב **שנתקשה** משה באמרו
מְקַשָּׁה תיעשה המנורה, ולכן כתיב
תיעשה עם יו"ד. שהיו"ד תורה על
יחידו של עולם, שעל ידו נעשתה
המנורה.

ובהיות המנורה כנגד החכמה, אמרו
הרוצה להחכים ידרים, כמנורה שהיא
בדרום. ורמזו בזה שרק המתקשה
בלימודו ומתגבר על קשייו יזכה
לחכמה, וזה העמל שדברו בו בכל
מקום, שתהיו עמלים בתורה. להקשות

לעומקו של מקרא פר' תרומה

ומלקחיה הם הלקח והפלפול שאדם מדשן בו את המנורה,

ומחתותיה הוא לשון נחית יורד לעומק הענין,

ושלשה קנים מצדה האחד הוא צד **החסד**, תורת חסד על לשונה.

ושלשה קנים מצדה השני הוא צד **הגבורה** של השם עוז לעמו יתן, **ובימין** הם חכמה חסד נצח היונקים זה מזה, **ובשמאל** הם בינה גבורה הוד היונקים זה מזה. והם שש ספירות.

והקנה האמצעי **הוא היסוד** המבריא מלמעלה למטה, ומחבר בין כתר עליון היא **השלהבת** העולה מאליה לבין הכתר התחתון הוא **הירך** הוא המלכות. ומלכות בלשון ארמית הוא ריכא, והוא אותיות ירך.

והשמן הוא ספירת הדעת, המחברת בין הספירות של הבינה והחסד. והשמן הוא בחינת החכמה, וזה שפירש רש"י דא לדא נקשן, שעל ידי לומדי התורה בבית המדרש שמכים זה בזה ומקישין זה על זה יוצאת ההלכה מבוררת. **ונרמז בזה** שהמכה

תְּרַבָּה על יָרַךְ גבור הוֹדָךְ נְהַדְרָךְ: ודרשו בו [שבת סג.]. א"ל רב כהנא למר בריה דרב הונא האי בדברי תורה כתיב. ופירש רש"י שם: הוי זהיר לחזר על משנתך שתהא מזומנת לך בשעת הדין להביא ראיה כחרב על ירך גבור לנצח במלחמה והוא הוֹדָךְ נְהַדְרָךְ.

וכפתוריה ופרחיה הם הרמז והסוד.

וגביעיה המשוקדים הם המדרשים, ולכן שלשה גביעים משוקדים בכל קנה לומר לך שהמדרשים חלוקים לשלשה. מדרשי אגדה, מדרשי הלכה ומוסר ודרך ארץ.

וכפתוריה הם הרמזים ככפתור הזה שאין לו פתחים וריבועים אלא עגול הוא מכל צד וכל עיגול מרמז על האמצע כנודע על יחידו של עולם.

והפרחים הם הסודות המציצים מן החרכים.

והאש שעל גבה העולה מאליה היא שלהבת לימוד התורה.

לעומקו של מקרא פר' תרומה

הנרות ממלאות את ייעודן אף כי יאירו בפני עצמן.

וקני המנורה הם לשון קניין, קניין התורה. הם הקנים היוצאים מן המנורה, וכל הקניינים והחידושים בפרד"ס הם הם נר מצוה ותורה אור, ולכן כתיב מקשה תיעשה המנורה.

**וְעָשִׂיתָ אֶת-גִּרְתֵּיהָ שְׂבָעָה וְהָעֵלָה
אֶת-גִּרְתֵּיהָ וְהָאִיר עַל-עֵבֶר פְּנֵיהָ**
(כה, לו')

בשימת לב, פתח בלשון רבים, גִּרְתֵּיהָ, וסיים בלשון יחיד, וְהָאִיר. והאירו הוי ליה למימר.

וייש לומר על דרך המשל והנמשל, ועל דרך המוסר: שכל יחיד ויחיד שליחותו היא להאיר על עבר פניה. ומה הוא עבר פניה, חלקהו לשתי מילים: פני ה'. שכל יחיד ויחיד בהיותו מקיים שויתי ה' לנגדי תמיד, יקיים גם נר ה' נשמת אדם, שתהיה נשמתו מאירה לנוכח פני ה'. ולזה אמר וְהָאִיר עַל-עֵבֶר פְּנֵי ה'.

הראשונה על הזית, ממנה יוצאת הטיפה הזכה והמבוררת למנורה, והשאר למנחות. וכן דא לדא נקשן, זה לזה מקשים כר' יוחנן ור"ל שהקשו זה לזה כ"ד קושיות ותירצו כ"ד תירוצים, וממילא רווחא שמעתתא. והיינו כד של שמן בכד של שמן, והוא שאמר הכתוב [ישעיהו נד, יב'] וְשִׁמְתִי כְּכֹד וְשִׁמְתִּיךָ, שת"ח מאירים כשמש וכמאור המנורה בחכמתם.

המנורה ככלל וכפרט

קני המנורה. משמע שהקנה האמצעי הוא הנקרא מנורה, והצדדיים הם קני המנורה, קני האמצעי. יוצא איפוא שחלק מן המנורה נקראת על שם כולה וכל המנורה נקראת על שם פרטיה, והוא עניין של מקשה אחת. וכן היא התורה חטיבה אחת, כשכל פרט ופרט ממנה נקרא על שם כל התורה כולה וכל התורה כולה נקראת על שם הפרט ולכן מנרה היא אותיות ה"ם נ"ר. הם הנרות הם המנרה שבלי הנרות אין למנורה תפקיד ובלי המנורה אין

לעומקו של מקרא פר' תרומה

מקשה אחת והמשכן נאמר בו והיה
המשכן אחד.

ובזה נרמז הקשר בין כנסת ישראל
להקב"ה. לומר לך, שהקב"ה וכנסת
ישראל חד הם ומקשה אחת הם, הן
בכלל והן בפרטים, שאין הפרט
מפורד מן הכלל אלא הפרט הוא הארה
של חלק מהכלל, וכן השגחת ה'
הפרטית על כל אחד ואחד היא חלק
מהשגחת ה' הכללית, אשר אין
לפורטה, וזה אומרם בס' הק'
אורייתא וקוב"ה וכנסת ישראל
כולהו חד.

ועשית את-הקִרְשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֲצֵי
שִׁטִּים עֲמֻדִים (כו, טו')

במדרש תנחומא והביאו רש"י,
ומאין היו להם במדבר, יעקב אבינו
צפה ברוח הקדש שעתידין ישראל
לבנות משכן במדבר, והביא ארזים
למצרים ונטעם, וצוה לבניו ליטלם
כשיצאו ממצרים עכ"ל.

ויש לשאול לדברי המדרש, שהרי
המשכן היה לכאורה כפרה על מעשה

המשכן ככלל וכפרט

וְאֵת הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר זְרִיעוֹת
(כו, א')

המשכן האמור כאן אינו אלא
היריעות. ונקראו היריעות משכן,
שעל ידן ועליהן תשרה השכינה
בכסותן את הקרשים.

יוצא איפוא, שהיריעות שהן חלק
מהמשכן נקראו משכן, והמשכן כולו
נקרא משכן. לומר לך שאין לחלק
בפרטי השכינה הק'. ולית אתר פנוי
מיניה, אלא מלא כל הארץ כבודו.
וככתוב וכבוד ה' מלא את ההיכל. וכן
מצינו במנורה כנ"ל. שאין לחלק
בחכמת התורה אלא היא כולה מקשה
אחת וכנ"ל.

ואשר על כן נסמכו שתיהן יחד,
המנורה והיריעות.

ובזה ינתן טעם, מדוע החל ענין
היריעות ב' החיבור. וְאֵת הַמִּשְׁכָּן
תַּעֲשֶׂה וגו'. להקיש היריעות
למנורה, שבשניהם החלק הוא השלם
והשלם הוא החלק, והמנורה נקראת

לעומקו של מקרא פר' תרומה

וכאומרו, אחותי כלה, אע"פ שחטאת לפני לא אעשה בך כלה, ולא אסלק שכינתי מעמך, אלא אדרבה באתי לגני, לגנוני, לגנוקתי, למקום שהוא עקרי מתחלה. וכנאמר (תהלים קל"ב, יד) **זאת מנוקתי עדי עד פה אשב כי אותיה.**

ויש לשאול, מה ראה יעקב אבינו מכל י"ג דברים שנמנו כאן למשכן לדאוג דוקא לעצי שטים.

ויש לומר, שרצה להזהיר לבניו שאין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנסת בו רוח שטות. ויבואו עצי שטים ויכפרו על רוח שטות.

ועל פי זה יובן מדוע פרט לך המדרש שדוקא נטיעות לקח עמו, ולא עצים ממש. ללמד את בניו שיצר האדם רע מנעוריו, וּגְדַל עֲמוּ מְנַטִיעָה לעץ גדול וחזק.

ורמז להם בזה שאם יצר הרע כך הרי יצר הטוב על אחת כמה וכמה, שמידה טובה מרובה. **ויש לטפח אותו** מנטיעה רכה עד שיצמח להיות עץ גדול וחזק ואיתן כנגד יצר הרע. **ושמא י"ל** שלכן אמר עצי שטים עמדים. שעומדים בפני יצר הרע כתריס בפני הפורענות.

העגל, ולא כן נאמר במדרש שעתידין לחטוא, אלא רק שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר.

ויש לומר, שהמשכן נועד להיות כביכול דירה להקב"ה מכל מקום. וכפי שמובא בתנחומא עה"פ באתי לגני אחותי פלה (שה"ש ה, א). אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן, בְּשַׁעַת שֶׁבָרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, נִתְאַוָּה שְׁיִהְיֶה לוֹ דִּירָה בַּמְּתוּנִים כְּמוֹ שְׁיִישׁ בְּעֵלְיוֹנִים.

ואדרבה, בגלל החטא לא דר למטה אלא סילק שכינתו למעלה, כהמשך המדרש: אָמַר לִיה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא [לאדם הראשון], כִּף הָיִיתִי מִתְאַוָּה שְׁיִהְיֶה לִי דִירָה בַּמְּתוּנִים כְּמוֹ שְׁיִישׁ לִי בְּעֵלְיוֹנִים, וְדָבָר אֶחָד צְוִיתִי אוֹתָךְ וְלֹא שְׁמַרְתָּ אוֹתוֹ. מִיַּד סִלַּק הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁכִינָתוֹ לְרַקִיעַ הָרְאשׁוֹן.

ואשר על כן יש לומר כי המשכן אמנם ניתן לישראל על שנתאוה הקב"ה לדור בתחתונים בתוך עמו מכל מקום. ובעבור חיבתו לעמו לא סילק שכינתו לעליונים ועל אף החטא,

אלא עשהו למשכן כפרה על מעשה העגל.

לעומקו של מקרא פר' תרומה

וּמֵאֵת הָאֲדָנִים הֵם כִּנְגַד מֵאָה בְּרֻכּוֹת
בְּכָל יוֹם, שֶׁהִיא ר' מֵאִיר דּוֹרֵשׁ אֶת
הַפְּסוּק מ"ה ה' אֶלְקִיךָ שׁוֹאֵל מֵעֵמֶךְ
כִּי אִם לִירָאָה, (דְּבָרִים י, י"ב) וְכִפִּי
שִׁדְרָשׁוּ (מִנְחוֹת מ:ג) אֵל תִּקְרָא מ"ה
אַלֵּא מֵא"ה. שֶׁעַל יְדֵי מֵאָה בְּרֻכּוֹת בְּכָל
יוֹם נִדְחָה יֵצֵר הָרַע וּמִפְנֵה מְקוֹם
לְהַשְׁרוֹת עַל הָאָדָם שְׂכִינָה. וְכִנ"ל
שֶׁנֶּאֱמַר וּשְׂכַנְתִּי בְּתוֹכְכֶם, בְּתוֹךְ כָּל אֶחָד
וְאֶחָד.

וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים וְגו' וְצִפִּיתָ
אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבְּיַת וּמִחוּץ
תְּצַפְּנֵנּוּ וְגו' (כ"ה, י"א')

מִבְּיַת וּמִחוּץ תְּצַפְּנֵנּוּ

יש לשאול, יוצא איפוא שהלוחות לא
היו בארון עץ אלא בציפוי של זהב.
ומדוע לא יהיה הזהב חוצץ בין התורה
והעץ. והרי הציווי הוא וְעָשׂוּ אֲרוֹן
עֲצֵי שִׁטִּים (כ"ה, י). וי"ל דהציפוי
טפל הוא לעץ חיים, והוא בטל לו ולכן
הוא נעשה חלק ממנו.

ובא לרמוז לנו שכן כל פירושי הזהב
של חז"ל על כל התורה כולה, רש"י
תוספות, ראשונים ואחרונים, הם חלק
בלתי נפרד מהתורה הקדושה. וכמו
שאמרו שכל מה שתלמיד ותיק עתיד

וְהִבְרִיחַ הַתִּיכּוֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים
מִן-הַקֶּצֶה אֶל-הַקֶּצֶה.
(כו, כח')

ובהמשך להנ"ל ירמוז על מלחמת
היצר של רוח שטות. ואשר על כן
ציוה הקב"ה שיהיה המשכן אחד
והבריח התיכון מבריח מן הקצה אל
הקצה, שרק בדרך זאת יכול היצר
הטוב להתגבר על היצר הרע, לאסוף
כל הכוחות מן הקצה אל הקצה,
ולהבריח תרתי משמע. ולהבריח מן
האדם את היצר הרע, ולנעול בפניו
שלא ישוב לכסלה עוד.

ולכן צוה על אדנים מתחת ועל
טבעות מעל, שמלחמת היצר צריכה
להיות מכף רגל ועד ראש. ומלחמה זו
נסמכת על האדנים שהם כנגד אדנות,
במלכותא דארעא, ועטוּרָה בטבעת
לראשה ככתר עליון, שהוא אה"ה
אשר אה"ה במלכותא דרקיעא, אשר
שם מקור הרחמים, וביניהם הקר"ש
האחד, המרמז באותיותיו על קריאת
שמע המחבר בין הכתר העליון
במלכותא דרקיעא, ובין אדנות
במלכותא דארעא, והקשר זקוף כאות
ו' שבשם הויה, המחברת שמים וארץ.

לעומקו של מקרא פר' תרומה

והוינון בה, במחלוקת זו שבין אביי ורבא, מה היה החילוק ביניהם, הרי סוף כל סוף שניהם הראו כלפי מעלה.

וייש לומר, לדעת רבא אין לצאת מבית המדרש אפילו לצורך גמילות חסדים, ולדעת אביי - פרט ללימוד יש לעסוק גם בגמילות חסדים, וביטא זאת ביוצאו החוצה מחוץ לבית המדרש להראות כלפי שמים. וזה שאמרה תורה: **מבית ומחוץ תצפנו**.

נוי העמודים ותשוקיהם פסח (כז, יא').

על דרך הרמז והסוד הם הווי"ם של שמות ה' במילואותם. והם שלש אפשרויות של מילוי הווי"ם.

הם שמות ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן. והם השמות השולטים בעולמות אצילות בריאה יצירה עשייה. כזה:

יוד	הי	ויו	הי	[עב אצילות]
יוד	הי	ואו	הי	[סג בריאה]
יוד	הא	ואו	הא	[מה יצירה]
יוד	הה	וו	הה	[בן עשייה]

לחדש לפני רבו נאמר כבר הלכה למשה מסיני.

ועל דרך הצח, מבית ומחוץ תצפנו מבית המדרש ומחוצה לו, גם כשאתה צריך לילך לענייניך, תצפנו. תצפה לו, לצופה ויודע סתרינו.

ועל דרך הרמז ירמזון אליו מליא למחלוקת בין אביי ורבא בהיותם דרדקים אצל המלמד רבה, כמובא במסכת ברכות מח. [ויש דיעות לגבי זהותו של רבא במחלוקת זו ואין כאן המקום].

אביי ורבא הוו יתבי קמיה דרבה [אביי ורבא ישבו לפני רבה המלמד, בהיותם דרדקי]. אמר להו רבה למי מברכין, אמרי ליה לרחמנא. ורחמנא היכא יתיב [וקוב"ה היכן הוא יושב?]
רבא אחוי לשמי טללא [הראה כלפי התקרה] אביי נפק לברא אחוי כלפי שמיא [אביי יצא החוצה והראה כלפי השמים].

אמר להו רבה תרוויכו רבנן הויתו, [שניכם עתידים להיות רבנן] היינו דאמרי אינשי בוצין בוצין מקטפיה ידיע. [הקישואין והדלועים מקטנותם ניכרת גדלותם].

לעומקו של מקרא פר' תרומה

והו' היא כנגד היסוד והתפארת המחברים בין המלכות דלתתא ובין הכתר העליון, בחיבור של השק העולמות וכוסף הבריאה כולה אל בוראה. וכנ"ל בענין של ושמן למאור עיי"ש.

ועל דרך הצח, יקראו ג' האפשרויות של ווי העמודים על שם ג' עמודי העולם, **תורה עבודה וגמילות חסדים** אשר כדי לקיים שמים וארץ יש להוסיף בהם עוד ועוד ללא הפסק כלל. ולכן נקראו ווי"ם שיהא מוסיף והולך בהם **עד בלי די**.

ולעומקו של מקרא יאמר, שהאות **ויו** דעולם האצילות שהיא בגימטרי' כ"ב היא כנגד **עמוד התורה** הכתובה ככ"ב אותיות, והאות **ואו** דעולם הבריאה והיצירה שהיא בגימטרי' י"ג היא כנגד **עמוד העבודה והתפילה**, אשר ברית כרותה להם שי"ג מידות של רחמים אינן שבות ריקם, והאות **ויו** דעולם העשייה שהיא בגימטרי' י"ב היא כנגד **עמוד הגמילות חסדים**, של י"ב שבטים הנקראים רחמנים ביישנים וגומלי חסדים.

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל

דוא"ל: leshem895@gmail.com